

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

15.5.2013

Dnro 571/0/04/2013

Jyväskylän yliopiston julkaisueettiset periaatteet

Nämä periaatteet korvaavat 7.7.2008 Dnro 894/03/2008 rehtorin allekirjoittaman periaatepäätöksen.

(hyväksytty tiedeneuvostossa 24.4.2013, eettisen toimikunnan lausunto 11.4.2013)

Yleiset tutkimuseettiset periaatteet

Jyväskylän yliopisto tiedeyliopistona on sitoutunut noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan vuonna 2012 laatimia tutkimuseettisiä ohjeita¹ ja kaikin tavoin tutkimustoiminnassaan edistämään hyvää tieteellistä käytäntöä. Sitoutumisesta hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen vastaa ensisijaisesti jokainen tutkija ja tutkimusryhmän jäsen itse, mutta myös jokainen tutkimusryhmä kokonaisuutena ja tutkimusyksikön johtaja.

Tutkimuseetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat ¹:

1. Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa.
2. Tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksessa toteutetaan tieteellistiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta vastuullista tiedeviestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.
3. Tutkijat ottavat muiden tutkijoiden työn ja saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon niin, että he kunnioittavat muiden tutkijoiden tekemää työtä ja viittaavat heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla ja antavat heidän saavutuksilleen niille kuuluvan arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistessaan.

4. Tutkimus suunnitellaan, toteutetaan ja siitä raportoidaan ja siinä syntyneet tietoaineistot tallennetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla.

5. Tarvittavat tutkimusluvut on hankittu ja tietyillä aloilla vaadittava eettinen ennakoarviointi on tehty.

6. Tutkimushankkeessa tai tutkimusryhmässä sovitaan ennen tutkimuksen aloittamista tai tutkijan rekrytoimista ryhmään kaikkien osapuolten - niin työnantajan, vastuullisen tutkijan kuin ryhmän jäsenten - oikeudet, tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämistä ja käyttöoikeuksia koskevat kysymykset kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla.

7. Rahoituslähteet ja tutkimuksen suorittamisen kannalta merkitykselliset muut sidonnaisuudet ilmoitetaan tutkimukseen osallistuville ja raportoidaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.

8. Tutkijat pidättäytyvät kaikista tieteeseen ja tutkimukseen liittyvistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos on syytä epäillä heidän olevan esteellisiä.

9. Tutkimusorganisaatiossa noudatetaan hyvää henkilöstö- ja taloushallintoa sekä otetaan huomioon tietosuojaa koskevat kysymykset.

Julkaisueettiset periaatteet

Periaatteissa määritellään kirjoittaja (*author*), käsitellään kirjoittajien järjestystä ja sitä, kenen nimissä julkaisu tehdään. Määrittelyt perustuvat tiedejulkaisijoiden ja tieteellisten seurojen ohjeistuksiin ja suosituksiin².

Kirjoittaja

Tutkimusryhmän jäsenellä on oikeus saada nimensä julkaisun tekijäksi mikäli hän täyttää kaikki seuraavat kolme ehtoa:

- 1) Hän on ollut merkittävä tekijä (substantial contribution) tutkimussuunnitelman luomisessa ja suunnittelussa tai aineiston tuottamisessa tai aineiston analyysissä ja tulkitsemisessä ja
- 2) hän on osallistunut artikkelin tai monografian kirjoittamiseen tai kriittisesti muokannut sen tieteellistä sisältöä ja
- 3) hän on hyväksynyt lopullisen version julkaistavaksi.

Mikäli henkilö ei täytä näitä ehtoja, mutta on muulla tavalla osallistunut tutkimustulosten tuottamiseen kuten tutkimusaineiston tuottamiseen tai teknisiin mittauksiin hänen nimensä mainitaan esipuheessa (Acknowledgment section).

Vastuutonta tieteellistä menettelyä¹ on tekijyyden manipulointi esimerkiksi sisällyttämällä tutkimukseen osallistumattomia henkilöitä tekijäluetteloon tai ns. haamukirjoittajan tekemän työn hyväksyminen tutkijan omiin nimiin.

Kirjoittajien järjestys

Eri tieteenaloilla ja eri maissa on erilaisia käytäntöjä kirjoittajien nimien järjestyksestä. Useissa maissa vakiintunut käytäntö on, että ensimmäisenä on nuori tutkija, joka on tehnyt suurimman osan työstä ja viimeisenä on työnohjaaja tai tutkimusryhmän johtaja. Joillakin tieteenaloilla ja/tai tieteellisessä lehdissä nimet laitetaan aakkosjärjestykseen. Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta ja tiedeneuvosto suosittelevat, että kirjoittajien nimien järjestyksessä noudatetaan tieteenalalla vakiintuneita käytäntöjä.

Kenen nimissä julkaistaan

Yliopistojen tiedonkeruukäsikirjan (KOTA- käsikirja) mukaan³ julkaisut kirjataan sille korkeakoululle missä julkaisuun liittyvä tutkimustoiminta on pääasiallisesti tehty, vaikka tutkija olisi siirtynyt toiseen organisaatioon ennen julkaisun ilmestymistä. Yhteys korkeakouluun todetaan ensisijaisesti tekijän julkaisussa mainitseman *affiliaation* perusteella.

Jyväskylän yliopiston TUTKA- tutkimustietojärjestelmään yliopiston/laitoksen nimissä julkaisunsa kirjaavat

- yliopistoon palvelussuhteessa julkaisua koskevan tutkimus- ja kirjoitustyön aikana olevat henkilöt,
- julkaisua koskevan tutkimus- ja kirjoitustyön aikana yliopistossa työskennelleet, väitelleet apurahatutkijat,
- yliopiston jatko-opiskelijat, jotka suorittavat aktiivisesti jatko-opintoja (ts. heitä ei ole siirretty seurantaan) ohjausasiakirjansa Liitteen 1 mukaisesti⁴
- yliopiston tutkimushankkeeseen työpanoksensa antaneet dosentit ja/tai muut ulkopuoliset asiantuntijat julkaisevat hankkeessa syntyneet tulokset Jyväskylän yliopiston nimissä. Yliopistojen uuden aseman myötä dosenttuuri on muuttunut arvonimeksi, eikä siten pelkästään riitä siteeksi yliopistoon.
- yliopiston emerita/emeritus professorit ja tutkijat ⁵

Tutkijaliikkuvuuden lisääntyessä julkaistavia tuloksia saattaa kertyä useassa eri yliopistossa tai muussa organisaatiossa. Julkaisu saatetaan kirjoittaa vasta kun työsuhde työnantajaan, jossa pääasiallinen tutkimustyö tehtiin, on päättynyt.

Tutkimustulosten omistajuutta kunnioittaen sekä muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia asianmukaisella tavalla huomioiden julkaisut, jotka liittyvät Jyväskylän yliopiston toimintaan ja, joiden pohjana oleva tutkimustyö on tehty pääasiallisesti Jyväskylän yliopistossa, julkaistaan Jyväskylän yliopiston nimissä.

Tutkimustulosten omistajuutta ja niiden yhteyttä (*affiliaatio*) työnantajaan määritettäessä voidaan myös soveltaa lain oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin

(19.5.2006/369, 12§, kolmas momentti) määrittelemää siirtymäaika, joka on kuusi kuukautta palvelusuhteen päättymisestä. Tänä aikana julkaistavat tutkimustulokset katsotaan syntyneen edellisessä palvelusuhteessa. Yhteystiedoissa ilmoitetaan nykyinen työnantaja.

Konfliktitilanteiden ratkaisu tapahtuu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen Suomessa* -julkaisussa esitetyn menettelyn mukaisesti.

Nämä periaatteet ovat tarkoitettu noudatettaviksi koko tiedeyhteisössä tieteenalasta riippumatta.

Rehtori

Matti Manninen

Valmistelija: Tutkimuspäällikkö Sirkka-Liisa Korppi-Tommola

¹ Tutkimuseettinen neuvottelukunta, *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen Suomessa*, Helsinki 2013; <http://www.tenk.fi>

^{2a} Council of Science Editors ; <http://www.councilofscienceeditors.org>

^{2b} International Committee of Medical Journal Editors; <http://www.icmje.org>

^{2c} American Psychological Association; <http://www.apa.org/ethics/>

³ Yliopistojen tiedonkeruukäsikirja (KOTA-käsikirja) 2012, s. 19

<http://raketti.csc.fi/paattyneet/xdw/dokumentit/tiedonkeruut/2012/yliopistot/yo-kasikirja>

⁴ Ohjausasiakirjan liite <http://www.jyu.fi/tutkijakoulu/opas>

⁵ Sopimus emerita ja emeritus -työskentelystä Jyväskylän yliopiston tiloissa ja laitteilla <https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/intra/henkilostolle/how-to/sopimusmalli-emeritus-ja-emeritatyoskentelysta>